

Naast de *PKI* was er nog een tweede groepering die zich tegen het regeringsbeleid keerde – zij was het werk van de oude revolutionair Tan Malaka. Deze, die in heel Zuid-Oost-Azië een grote federatie van proletarische republieken wilde vormen, was een overtuigd tegenstander van alle onderhandelingen met Nederland – de weg daarheen wilde hij afsnijden door alle Nederlanders en Indische Nederlanders die zich nog op Republikeins gebied bevonden (op hun moeilijke positie komen wij aanstonds terug), als gijzelaars vast te houden en alle Nederlandse en buitenlandse ondernemingen te confisqueren. In januari '46 belegde hij in Soerakarta twee grote bijeenkomsten – bij de eerste bleven Soekarno en alle ministers van het kabinet-Sjahrir demonstratief weg, bij de tweede was opperbevelhebber Soedirman even demonstratief wèl aanwezig. Er werd een Volksfront opgericht. Dat hield midden maart in Malang een groot congres waar ca. 40 van de door Soekarno bedoelde 137 oppositionele groeperingen vertegenwoordigd waren en waar fel tegen het kabinet van leer werd getrokken. Sjarifoeddin die als minister van defensie een gendarmerie had opgericht waarover Soedirman geen zeggenschap had, greep na overleg met Soekarno in – de gendarmerie ontbond het congres en nam Tan Malaka en een aantal medestanders in arrest, onder wie twee jeugdleiders die onmiddellijk vóór de uitroeping van de Republiek de hand hadden gehad in Soekarno en Hatta's ontvoering, Soekarno en Chaeroel Saleh.

Voegen wij daar dan nog aan toe dat het in oktober '45 in Bantam en, kort voor het laatste congres van het Volksfront, in Soerakarta, Pekalongan en Madioen kwam tot een aanloop in de richting van een sociale revolutie (in Bantam werden talrijke leden van de bestuursaristocratie vermoord), dan is duidelijk dat het eerste kabinet-Sjahrir en trouwens ook het tweede, meer uitgebreide dat hij in maart '46 vormde (een kabinet waarin de *Masjoemi* nu wèl was vertegenwoordigd), binnenslands voor ontzaglijke moeilijkheden stond. Trouw aan de denkbeelden die hij in zijn brochure had uiteengezet, keerde Sjahrir zich tegen alle wetteloosheid: *pemoeda's* die moorden hadden gepleegd op Indonesiërs die van een pro-Nederlandse houding verdacht waren, liet hij arresteren en vervolgen waar hem dat maar mogelijk was. Zijn zeggenschap was evenwel beperkt. Erger nog: tot zijn diepe verontwaardiging moest hij vernemen dat de *pemoeda's* zich op grote delen van Java, zulks in het kader van een actie die, hoe ongecoördineerd ook, één naam kreeg: *Bersiap* ('weest paraat!'), niet ontzagen om een bloedige terreur te ontketenen tegen drie volksgroepen die als potentiële helpers van Nederland werden beschouwd: de Nederlanders, de Indische Nederlanders en de Ambonnezen.